

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
2. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав: Постанови Пленуму ВСУ від 30.03.2007 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07#Text>

Ключові слова: дитина, виховання, батьки, батьківські права, обов'язки, позбавлення батьківських прав, сімейне законодавство України.

Key words: child, upbringing, parents, parental rights, responsibilities, deprivation of parental rights, family law of Ukraine.

УЗУНОВ СЕРГІЙ ОПАНАСОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ОХОРОНА СПАДКОВОГО МАЙНА ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Досвід застосування ЦК України виявив суттєві недоліки в регулюванні певних правових понять та конструкцій спадкового права, що вимагає їх критичного наукового аналізу та переосмислення, зокрема, щодо охорони спадкового майна (п. 2 ст. 34 Закону «Про нотаріат») [1].

На сьогодні нотаріусами не вироблено єдиних рекомендацій з приводу проведення такої складної та тривалої у часі процедури як охорона спадкового майна із проведенням його відповідного опису. Частіше за все нотаріуси використовують усі можливі засоби аби уникнути вжиття заходів до охорони спадщини. Так, нотаріуси пропонують спадкоємцям подати заяву про прийняття спадщини, якщо вони фактично її не прийняли, а потім посилаються на положення пункту 1.1 глави 7 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [2], відповідно до якого охорона спадкового майна триває до прийняття спадщини спадкоємцями, а якщо її не прийнято – до закінчення строку, встановленого цивільним законодавством України для прийняття спадщини. Таким чином нотаріуси уникають небажаної для них складної процедури охорони спадкового майна.

Охорона спадкового майна здійснюється нотаріусом за місцем відкриття спадщини в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів спадкоємця, які заявляють свої права на майно. Охорона майна здійснюється на підставі заяви спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів. Цих заходів може бути вжито і з ініціативи самого нотаріуса, якщо йому стало відомо про залишене без нагляду майно померлої особи. Заходи щодо охорони спадкового майна вживаються зазначеним

нотаріусом або нотаріусом за місцем знаходження майна, якому нотаріус, який веде спадкову справу, надіслав відповідне доручення.

Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна здійснюється нотаріусом після отримання всіх необхідних документів, але не пізніше наступного дня з дати надходження таких документів. Нотаріус та заінтересована особа повинні вжити заходи для залучення до участі в проведенні опису майна свідків (не менше двох). Свідками можуть бути будь-які незаінтересовані особи з повною цивільною дієздатністю. Після цього нотаріус виїжджає на місце знаходження майна і проводить опис майна у присутності зацікавлених осіб та двох свідків. Опис майна може провадитися також за місцем знаходження майна, яке може не співпадати з місцем відкриття спадщини. У такому разі нотаріус направляє лист нотаріусу за місцем знаходження майна з проханням провести опис майна.

У описі спадкового майна нотаріус вказує усе майно, яке знаходиться за місцем відкриття спадщини, дає докладну характеристику предметів та вказує ступінь їхньої зношеності, а також вказує вартість цього майна. Якщо спадкоємці не згодні з оцінкою нотаріуса, вони мають право (за власний рахунок) запросити експерта для оцінки майна.

Охоронцем спадкового майна може бути призначено осіб з числа спадкоємців, опікунів над майном осіб, визнаних безвісно відсутніми або місцеперебування яких невідоме, або інших осіб, визначених спадкоємцями. За наявності виконавця заповіту він призначається охоронцем усього спадкового майна. За бажанням спадкоємців за законом, у разі наявності виконавця заповіту, нотаріус може призначити охоронцем майна, що спадкується за законом, із числа інших осіб. У цьому випадку нотаріус, що проводить опис спадкового майна, вказує в опису, що спадкове майно буде охоронятися двома охоронцями, та визначає яке майно кожен з них буде охороняти.

Трапляються випадки, коли нотаріуса не допускають до проведення опису майна. В такому разі нотаріус складає про це акт і роз'яснює спадкоємцям, що вони можуть звернутися до суду про розподіл спадкового майна.

Якщо нотаріус з'явився для опису майна і при цьому встановив, що воно було вивезене до його приходу, він складає акт і повідомляє про це заінтересованих осіб. Коли ж майно було вивезене особами, які не є спадкоємцями, то нотаріус теж складає акт і надсилає всі матеріали до органу місцевого самоврядування і прокуратури, якщо майно має перейти у власність територіальної громади.

При проведенні опису спадкового майна у нотаріусів виникають труднощі з визначенням того, яке майно вважати предметами звичайної домашньої обстановки та вжитку, а яке вважати цінним. На практиці до цінних предметів відносять вироби з дорогоцінних металів, дорогоцінне каміння, предмети антикваріату, цінні колекції, цінні рукописи тощо. Спір між спадкоємцями щодо визнання речей цінними вирішується в судовому порядку.

Після закінчення опису спадкового майна нотаріус повинен передати майно на зберігання.

Між днем смерті спадкодавця і днем, коли буде встановлено всіх спадкоємців, минає певний час. На цей час й необхідно вжити заходів до охорони майна, тобто до прийняття спадщини всіма спадкоємцями, а якщо в цей термін її не прийняли, то до закінчення строку, протягом якого може бути прийнята спадщина, – шести місяців.

Охорона спадкового майна може тривати і після закінчення шести місяців з дня відкриття спадщини, якщо до нотаріальної контори надійшла заява про згоду на прийняття спадщини від осіб, для яких право спадкоємства виникає в разі неприйняття спадщини іншими спадкоємцями. Тоді відповідно до ст. 549 ЦК України такі особи приймають спадщину протягом строку, що залишився для прийняття спадщини, а якщо цей строк є меншим від трьох місяців, то він продовжується до трьох місяців.

Звідси випливає висновок, що охорона спадкового майна може тривати понад шість місяців у випадках спадкової трансмісії (ст. 551 ЦК України), спадкування за законом після відмови від спадщини спадкоємців за заповітом (ст. 553 ЦК України), а також при спадкуванні спадкоємців другої черги в разі неприйняття спадщини або відмови від неї спадкоємців першої черги.

Охорона спадкового майна, що визнається відумерлим триває протягом одного року, до того моменту, як суд визнає таке спадкове майно відумерлим.

Спадкове майно протягом вказаних строків не можна нікуди переміщати, продавати або відчужувати іншим способом. Забороняються також будь-які дії, що можуть значно погіршити стан та ціну спадкового майна.

Видатки, пов'язані з описом та охороною спадкового майна покладаються на спадкоємців, що закликаються до спадщини відповідно до їхньої частки у спадщині. Незалежно від перебування під охороною описане майно належить спадкоємцям з моменту відкриття спадщини (ч. 5 ст. 1268 ЦК України).

Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна припиняє нотаріус, який їх вживав. Якщо місце відкриття спадщини і місце вжиття заходів щодо охорони спадкового майна різні, то про припинення охорони спадкового майна – попередньо повідомляється нотаріус за місцем відкриття спадщини.

Нотаріус за місцем відкриття спадщини зобов'язаний повідомити спадкоємців про припинення заходів щодо охорони спадкового майна.

Список використаних джерел:

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

2. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>

Ключові слова: спадкове майно, спадкоємець, спадкодавець, охорона спадкового майна, опис майна, охоронець спадкового майна.

Key words: hereditary property, heir, testator, protection of hereditary property, description of the property, guardian of hereditary property.

ЦУНЯК ІРИНА ГЕННАДІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного права*

ПРОГНОЗ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ЧИННОГО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Падіння економіки України у 2022 році у зв'язку із війною важко на сьогодні оцінити. Світовий банк прогнозує зниження економіки України цього року на 45,1 %, однак за даними НБУ, у березні ВВП впав на 44 %, а у травні падіння скоротилося до 35–40 % [1].

До війни фінансування реального сектору відбувалося на мінімальному рівні через політичну та макроекономічну невизначеність, короткі економічні цикли, високу волатильність цін (на сировину та кінцеву продукцію), коливання валютних курсів, процентних ставок, відсутність диверсифікації ризиків і хеджування в Україні.

Після закінчення війни українській бізнес буде намагатися залучати додаткове фінансування, що буде пов'язано із новими ринковим ризикам для бізнесменів. Тож вже сьогодні необхідно аналізувати можливість використання фінансових послуг та інструментів, які до війни в Україні не одержали широкого застосування.

Крім вже поширених в Україні депозитів, кредитів та державних облігацій, широке застосування для зниження ризиків у реальному секторі української економіки мають отримати такі інструменти фінансового ринку як деривативи.

Ринок деривативів у світі гігантський і часто оцінюється у понад 1 квадрильон доларів і більш ніж у 10 разів перевищує загальний світовий валовий внутрішній продукт (ВВП) [2].

Відповідно до податкового законодавства України дериватив – це документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати чи продати у майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах. Порядок випуску та обігу деривативів установлюється законодавством (абз. 1 підпункту 14.1.45 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України [3]).

До видів деривативів належать своп, опціон, ф'ючерс та форвард.